

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет:	Дизайн
Кафедра:	Графічний дизайн
Галузь знань:	02 Культура і мистецтво
Спеціальність:	022 Дизайн
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Рік навчання:	1
Семестр:	1 або 2
Вид дисципліни:	вибіркова

ДИЗАЙН ЦИФРОВОГО ШРИФТУ

Викладач:	Іваненко Тетяна Олександрівна, доцент, PhD (кандидат мистецтвознавства) https://www.behance.net/tetianaivanenko
E-mail:	ivanenkoster@gmail.com
Заняття:	за розкладом
Адреса:	к. 311, поверх 3, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон:	050 982 6080

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

- Офіційним каналом комунікації з викладачем поза заняттями є електронні листи і лише у робочі дні. Умови листування: 1) анонімні листи розглядатися не будуть; 2) файли підписувати таким чином: *прізвище_назва завдання*. Розширення робочих файлів *vfb* або *vfc*, для презентацій – *jpeg* і *pdf*.
- Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.
- Усі питання, пов'язані із дисципліною, можуть вирішуватися у внутрішній групі Facebook <https://www.facebook.com/groups/352382236362831>, де викладено усі додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо.
- За умов **дистанційних занять** використовується програма Zoom за розкладом (посилання надаються у внутрішній групі Facebook). Інша комунікація (консультації) відбувається шляхом листування у Telegram або Messenger (профіль у Facebook <https://www.facebook.com/tatiana.ivanenko.75/>).

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Бажано проходження програми дисципліни «Шрифт» (або дотичної до неї) на бакалавраті.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни є вивчення принципів проектування цифрового шрифту. *Завдання:* курс з шрифтового дизайну дає можливість розробити власний Display шрифт у системі Unicode та використати його у своїх подальших творчих та комерційних проектах.

Дисципліна забезпечує **загальні компетентності:**

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ЗК5. Здатність розробляти та керувати проектами. ЗК6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну візуальних комунікацій з урахуванням функціональних, технічних, технологічних, екологічних та естетичних вимог.
СК2. Здатність проведення проектного аналізу усіх впливових чинників і складових проектування та формування авторської концепції проекту.
СК3. Здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв.

СК6. Здатність застосовувати у практиці дизайну виразні художньо-пластичні можливості різних видів матеріалів, інноваційних методів і технологій.

СК7. Здатність застосовувати засоби спеціального рисунка та живопису, а також методики використання апаратних і програмних засобів комп'ютерних технологій.

СК9. Здатність створювати затребуваний на ринку та суспільно відповідальний продукт дизайну візуальних комунікацій.

СК10. Вміння переконливо демонструвати споживачу привабливу культурну цінність та економічну вартість створеного креативного продукту.

ДСК2. Вміння створювати авторські творчі проекти у різних напрямках дизайну візуальних комунікацій, використовуючи сучасні комп'ютерні технології.

Програмний результат:

РН1. Генерувати ідеї для вироблення креативних дизайн-пропозицій, вибудовувати якісну та розгалужену систему комунікацій, застосовувати основні концепції візуальної комунікації у мистецькій та культурній сферах.

РН5. Розробляти, формувати та контролювати основні етапи виконання проекту.

РН6. Формувати проектні складові у межах проектних концепцій; володіти художніми та мистецькими формами соціальної відповідальності.

РН8. Здійснювати передпроектний аналіз із урахуванням усіх вагомих чинників, що впливають на об'єкт проектування; формулювати авторську концепцію проекту.

РН9. Застосовувати методіку концептуального проектування та здійснювати процес проектування з урахуванням сучасних технологій і конструктивних вирішень, а також функціональних та естетичних вимог до об'єкта дизайну.

РН14. Застосовувати інноваційні методи і технології роботи у різних напрямках дизайну візуальних комунікацій.

РН15. Представляти концептуальне вирішення об'єктів дизайну візуальних комунікацій засобами новітніх технологій, застосовувати прийоми графічної подачі при розв'язанні художньо-проектних завдань.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Передбачено кілька рівнів проходження курсу (*застосовується індивідуальний підхід в залежності від підготовки першокурсника*).

1. **ПОЧАТКОВИЙ.** Адаптовано для студентів з інших освітніх програм.
2. **ОСНОВНИЙ.** Курс розрахований на студентів, які працюють з вектором та мають знання щодо закономірності побудови букв, форм шрифтових елементів та засобів візуальних компенсаторів.
3. **ПРОСУНУТИЙ.** Студент має володіти шрифтовим редактором, мати у портфоліо один або більше розроблених шрифтів.

Лекційний блок охоплює теоретичні основи дизайну алфавітного шрифту. Практичні завдання спрямовані на поглиблення вивчення закономірностей побудови шрифту завдяки графічному аналізу робіт відомих шрифтарів України та світу, а також шляхом розробки у шрифтовому редакторі акцидентного (Display) алфавіту, цифр та необхідного комплексу символів для забезпечення набору тексту однією чи двома системами писемності¹ (латиниця та кирилиця, одне накреслення).

Дисципліна вивчається протягом одного семестру на 1 курсі (5 кредитів ECTS, 150 навчальних годин, в тому числі 10 лекційних, 35 аудиторних практичних занять та 105 годин самостійних). У семестрі передбачено 2 модулі.

1 МОДУЛЬ. Графічний аналіз робіт обраної гарнітури від українського або західного автора. Пошук ідеї майбутнього накреслення. Побудова заголовкових та малих літер латиниці, цифр та додаткових знаків для набору тексту у шрифтовому редакторі.

2 МОДУЛЬ. Побудова заголовкових та малих літер кирилиці. Генерування власного накреслення. Підготовка презентації виконаної роботи.

---

¹ Кількість систем письма та накреслень залежить від рівня курсу

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Самостійна робота студентів спрямована на завершення завдань за темами дисципліни та має містити ескізи, пошукові рішення, завершення роботи та підготовку до переглядів. Додаткові практичні завдання для самостійної роботи не передбачено, але ініціатива студентів вітається та заохочується додатковими балами.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн: основи : навч. посіб. Харків : ХДАДМ, 2019. 144 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Усі додаткові навчальні матеріали можна переглянути за умов приєднання до внутрішньої групи у Facebook за посиланням <https://www.facebook.com/groups/352382236362831>

НЕОБХІДНІ МАТЕРІАЛИ

Для ескізів: папір, олівець, маркер тощо. Для виконання завдань: шрифтовий редактор (Fontlab Studio 5, Fontlab 7, Fontforge, Glyphs тощо), а також графічні редактори для виконання презентацій.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Група складається з 7–10 студентів. Якщо бажаних більше, то формуються 2 групи. На першому занятті студентам пропонується пройти тест для визначення підготовки та їх рівня проходження курсу. Вітається: любов до «чистого» вектору, схильність до технічної роботи, а також сміливість, завзятість та усидливість.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропуски занять без поважних причин недопустимі (причини пропуску мають бути підтверджені). Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання або наглядно продемонструвати.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх практичних працях. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час поточного контролю виявиться використання чужих ідей, студент втрачає право отримати бали за тему, або може виконати нову роботу, яка буде оцінена із заниженням балів. Також випадок буде розглянуто комісією з академічної доброчесності. **Корисні посилання:** <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ (рівень – ОСНОВНИЙ)

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Поточний контроль	Деталі
За розкладом 1 тиждень	1	Лекц.	Вступ до курсу. Теоретичні основи дизайну алфавітного шрифту. Шрифт як система	3	Видача завдання № 1	Графічний аналіз обраної гарнітури + доповідь. Формат 16:9, мінімум 5 слайдів. <i>Обов'язковим є розглядання таких питань: назва гарнітури, автор, країна, історія та рік створення, до якої групи відноситься шрифт, призначення, пропорції, оптичні компенсатори, характер та особливості графіки букв (осі нахилу, апертюра знаків, середня лінія, тип та вид серифів та ін.) тощо</i>
2 тиждень	1	Лекц. Практ.	Відмінність текстового та акцидентного шрифту. Пошук ідеї власного накреслення	1 2		
3 тиждень	1	Лекц. Практ.	Доповіді, аналіз та обговорення результатів й ескізів	2 1	Контроль виконання завдання № 1	Доповідь 5-7 хвилин, супроводжується візуальною презентацією

4 тиждень	2	Лекц Практ	Розробка власного накреслення. Робота з гліфами. Латиниця. Заголовкові прості символи.	1 2	Видача завдання № 2	Побудова гліфів (алфавіти двох систем писемності, цифри, комплект символів)
5 тиждень	2	Практ	Латиниця. Заголовкові складні символи	3		
6 тиждень	2	Лекц Практ	Латиниця. Малі прості та складні символи. Лігатури	1 2		
7 тиждень	2	Практ	Латиниця. Малі прості та складні символи. Цифри, знаки пунктуації та додаткові символи	3		
8 тиждень		Практ	Модульний контроль	3		Перегляд виконаного об'єму
9 тиждень	3	Практ	Кирилиця. Заголовкові та малі літери	1 2		
10 тиждень	3	Практ	Кирилиця. Заголовкові та малі літери	3		
11 тиждень	3	Практ	Кирилиця. Заголовкові та малі літери	3		
12 тиждень	3	Лекц Практ	Остаточне формування шрифтових знаків. Кернінг	3	Контроль: перегляд кирилиці	
13 тиждень	4	Лекц Практ	Остаточне формування шрифтових знаків. Генерація шрифту та його тестування	1 2	Видача завдання № 3 та 4	№ 3. Презентація проєкту електронна + доповідь. № 4. Презентація (екз. перегляд, 1 або 2 аркуші 700X1000 мм.)
14 тиждень	4	Практ	Остаточне формування шрифтових знаків	3		
15 тиждень	4	Практ	Презентація виконаної роботи	3	Контроль виконання завдання № 3 та 4	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Завдання	Тема	Форма звітності	Бали 1 модуль	Бали 2 модуль
Завдання № 1	Графічний аналіз обраної гарнітури + доповідь	Поточний контроль	0–10	
Завдання № 2	Розробка власного накреслення	Поточний контроль	0–35	0–35
Завдання № 3	Презентація проєкту з доповіддю	Поточний контроль		0–10
Завдання № 4	Презентація	Екзам. перегляд	0–10	
Всього балів			100	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Бали	0–10	0–35	Критерії оцінювання
A+	10	35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, а також виконав додаткові символи поза завданнями, розширив роботу до рівня участі у конкурсах та опублікував теоретичну частину (тези/стаття до конференції/журналу). Подача екзаменаційної роботи акуратна, креативна, без помилок
A	9	34	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав додаткові символи поза завданнями. Подача екзаменаційної роботи акуратна, креативна, без помилок
A-	8	30–33	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без значних помилок
B	5–7	25–29	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька помилок
C	4	20–24	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки
D	2–3	10–19	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг гліфів, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з розумінням конструкцій знаків
E	1	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг гліфів, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо), проблеми з розумінням конструкцій знаків, присутні ознаки недоброчесної роботи
FX	0	0	Пропуск поточного контролю

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є екзаменаційний перегляд. Для отримання оцінки необхідно пройти поточні етапи контролю у формі перевірок процесу аудиторної та самостійної роботи.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за:

- участь у конференції або публікацію статті за темами дисципліни (5);
- участь у конкурсах та/або виставках за темою дисципліни (всеукраїнські – 5, міжнародні – 10);
- активність на заняттях, участь у житті групи тощо (1–3).

Максимальна кількість балів-бонусів – 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у робочій програмі та методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

- Бриггерст Р. Основы стиля в типографике ; пер. с англ. М. : Издатель Д. Аронов, 2013. 480 с.
- Іваненко Т. О. Оригінальність без меж: природа акцидентного шрифту. Х. : ХДАДМ, 2011. 184 с.; іл.
- Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн : основи. Харків : ХДАДМ, 2019. 144 с.
- Іваненко Т.О. Габузян Е. Проблеми становлення сучасних українських знаків алфавіту та їх розташування в системі Unicode. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : зб. тез міжн. наук.-практ. конф. (23 квітня 2020 р.), КНУТД. Київ, 2020. Т. 2. С. 73–75.
- Капр А. Эстетика искусства шрифта ; пер. с нем. М. : Книга, 1979. 124 с.
- Лесняк В. І. Відтворення шрифтової спадщини : 40 оригінальних шрифтів. Київ : ArtHuss, 2020. 160 с.
- Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. К. : Грамота, 2007. 208 с.
- Cheng K. Designing Type. Laurence King Publishing, 2020. 232 p.
- Clair K. A typographic workbook: A primer to history, techniques and artistry. New York: John Wiley & Sons, Inc., 1999. 371 p.
- Craig J., Korol Scala I. Designing with Type, 5th Edition : The Essential Guide to Typography. Watson-Guptill, 2006. 176 p.
- Henestroza C., Meseguer L., Scaglione J. Jak projektować kroje pisma. Od szkicu do ekranu. Kraków : 2019. 144 s.
- Hlavsa O. Typographia. Praha: SNTL, 1986. 512 s.
- Pawlik A., Tiefenthaler M. Subtext: Typedesign. Verlag Niggli, 2017. 480 p.
- Typosphere: new fonts to make you think. Collins Design, 2007. 192 c.

Інтернет-посилання:

- Побудова латиниці
https://ohnotype.co/blog/tagged/teaching?fbclid=IwAR0vOvy98NkAJnZM_PfJKY11VYXh2WjGf1WdEdkZEvoWf05o9C-4syXNXE
- Хто такий шрифтовий дизайнер?
https://prjctrmag.com/typedesigner?fbclid=IwAR0uIWJDGRhARgczw_Fc1z5Txw3wbg4RUwEpVRAaZJUOMObRlgZbw8YnYAU
- Шрифтовий дизайнер Дмитро Растворцев: "Шрифт – як вода у всесвіті візуальної комунікації"
https://blog.depositphotos.com/ua/intervyu-zi-shryftovym-dyzajnerom-dmytrom-rastvortsevy.html?fbclid=IwAR3W23Ph5sH_G8iRW0ebFckRHXkmlwnX_ksfDPkRLtFJyu22wvu3ByLidc
- Шрифтовий стрибок: як розвивався шрифтовий дизайн в Україні останні 20 років https://telegraf.design/shryftovyj-strybok-yak-rozvyvavsya-shryftovyj-dyzajn-v-ukrayini-za-ostanni-20-rokiv/?fbclid=IwAR3W23Ph5sH_G8iRW0ebFckRHXkmlwnX_ksfDPkRLtFJyu22wvu3ByLidc